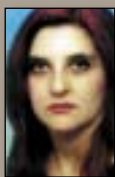

ИЗЛОЖБА

Монетите од римскиот период, ковани во многуте ковачници ширум Империјата ја потврдуваат поврзаноста на градот со останатиот свет, трговските патишта, кои биле силно развиени, како во антиката, така и во следните периоди од постоењето на Скопје.

Пишува: Милева ЛАЗОВА

Парите - сведоштво за минатото на Скопје" е насловот на изложбата која беше отворена во Музејот на град Скопје. Преку изложените монети и банкноти од нумизматичките збирки на овој Музеј е презентирана долгата историја на Скопје.

Во поставката се опфатени сите историски периоди на урбано живеење - од античкиот период, кога градот бил основан како римски град Скупи, преку средновековието кога развојот продолжил на Скопското кале, низ следните неколку века од османлискиот период и бурните случувања во Македонија во XX век, кога се смениле владетели од разни етнички и географски потекла.

Изложбата ја подготвија археологот Марина Ончевска-Тодоровска, историчарките на уметноста Драгица Живкова и Снешка Лакалиска и историчарот Стоиле Трајковски.

Најстарите наоди во Скопската котлина потекнуваат од периодот на неолитот, но за почетоците на градска средина сведочи римскиот град Скупи.

"Циркулацијата на пари во Скопската котлина во периодот пред создавањето на Скупи, ја сочинуваат одделни наоди на пајонски и на македонски монети. Монетоковањето во Римската империја е едно од клучните и стратешки одлично осмислени дејности во државата. Се коваат монети од злато, од сребро и од бронза, во многуте ковачници низ Империјата. Бронзените монети се најбројни и биле наменети за локална употреба", објасни една од авторките на изложбата, археологот Марина Ончевска-Тодоровска.

Понатаму, како што наведува археологот Ончевска-Тодоровска, почетокот

на III век е карактеристичен по претставувањето на сребрената деноминација-антонинијан, кој бил кован од послабо сребро, додека и понатаму во

употреба биле златниот ауреус, сребрениот денар и бронзените сестертиј и ас. За нашата територија се карактеристични и емисиите на бронзените провинцијални монети и нивната голема фреквенција. Со менувањето на владетелите неизбежно било и воведувањето или обновувањето на монетите, па така повторно во употреба биле ау-

реусот, златните ливри, Нероновиот денар, како и просребрената бронзена монета - фолис и златниот солид.

За средновековниот период свои објаснувања дава историчарката Снешка Лакалиска, која потенцираше дека кон средината на XI век, поради воведениот даночен систем, даноците наместо во натура почнале да се плаќаат во пари.

МОНЕТИТЕ "Ш МАКЕДОНСКО

Во циркулација биле византиски монети - номизми.

"Царот Алексиј I Комнен во циркулација внел нова серија монети со конкавна форма - чанковидни монети, златен хиперпирон, трахеа во електриум и нејзина бакарна деминација и бакарен тетартерон. Чанковидните бакарни монети во византиското царство биле во употреба во наредните 120 години. Дизајнот на парите е исклучително со христијанска иконографија и текст. Вообичаено ликот на царот е претставен на аверсот, а на реверсот ликот на Христос или на Богородица или на други светители", истакна историчарката Лакалиска.

Во втората половина на XIII и на почетокот на XIV век, иако дошло до промена на општествено-политичките односи, сепак циркулацијата на византиските монети не престанала.

Османлискиот период го обработува историчарката на уметност, Драгица Живкова, која вели дека султаните, од основоположникот Осман до последниот Мехмед VI, со

ЕПОТАТ" ЗА ТО МИНАТО

доаѓањето на власт најнапред вовеле промени во калиграфските натписи и во тежинските стандарди, што повлекло промена и во вредноста на монетите.

"Прва и базична османлиска монета - додава Живкова - била сребрената аспра (бела пара), а доминантен декоративен елемент на аверсната страна на монетите бил монограмот на султанот. За време на владеењето на Мурат I се бележи почетокот на ковањето на бакарните пари, додека султанот Мехмед II го почнал ковањето на златните пари, кои во наредните 200 години останале непроменети".

Подоцна, во XVII век, како доаѓале на власт османлиските султани така правеле и измени во монетоковањето, воведувајќи нови типови монети - дирхем, онлук, золта, ноктал... со сосема променети иконографски прикази.

Историчарот Стоиле Трајковски, пак, потсети на поновиот период, односно на XIX и на XX век. Тој запиша дека во периодот на петвековната османлиска власт во Македонија и во текот на Балканските војни, покрај официјалните пари, во оптек биле и пари на соседните земји. Дури во 1919/1920 година била воведена единствена платежна валута - динар, додека останатите биле повлечени од оптек. Меѓутоа, во периодот 1941/1945 година во Македонија во оптек биле германските марки, грчките драхми, италијанските лири, албанскиот лек и бугарскиот лев. По завршувањето на Втората светска војна Македонија, како дел од Југословенската федерација, го користи југословенскиот динар сè до осамостојувањето на Македонија.

